

Зима со мирис на капини

Сара Џио

**АКО И ТИ САКАШ КНИГИ...
ИЗДАВАЧКА КУЌА САКАМ КНИГИ**

www.sakamknigi.mk

На светот има толку многу книги, а толку малку време...

Строго избрани одлични наслови за сите кои сакаат книги со уникатни приказни достоини за нивното време...

Наслов на оригиналот

Blackberry Winter

© 2012, Sarah Jio

Copyright © за македонското издание

Издавачка куќа Сакам книги, 2017

Преведувач Ивана Шутиноска

Лектор Марија Иванова

Главен уредник Ивана Спасев

Компјутерска обработка Деана Николовска

Дизајн на корица Диме Спасев

Печатење Печатница Графостил - Скопје, 2017

Тираж 1000 примероци

Сите права за книгата се задржани. Ниту еден дел од ова издание не смее да биде препечатуван, копиран или објавуван во која било форма или на кој било начин во електронските или печатените медиуми, без согласност од издавачот.

Зима со мурис на
Кацини

Сара Џио

АКО И ТИ САКАШ КНИГИ...

*На моите синови, Карсон, Расел и Колби, и
нивната колекција од омилените плишени
животни – парталавото мече, трите
искинати жирафи и малото тигарче.
Најголемата радост во животот ми е тоа
што сум ваша мајка.*

*И на сите мајки во светот – посебно тие кои
што го изгубиле своето дете.*

Вера Деј
 Смета, 1 мај, 1933 година

Студениот ветер полека продираше низ подните штици, а јас се тресев, обвиткувајќи го мојот сив волнен џемпер околу моето тело. Ми беше останато само едно копче. Едно копче чини пет центи и ми изгледаше лекомислено да ги заменам тие што ги имав изгубено. Впрочем, пролетта е на прагот. Или пак, не? Погледнав низ прозорецот од вториот кат и го слушнав страшното виеење на ветрот. Тоа беше силен ветер. Гранките од старата цреша толку силно се удрија врз прозорецот што скокнав плашејќи се дека уште еден таков удар може да го скрши стаклото. Не можев да си дозволам да платам за поправка, не овој месец. Но тогаш, неочекуваната глетка за момент ми го одвлече вниманието од моите грижи. Еден мал розов цвет леташе во воздухот. Воздивнав и се насмевав. *Исто како снег.*

„Мамо?“ се слушна гласот на Даниел од под покривката. Го тргнав искинатиот син јорган откривајќи го неговото убаво тркалезно лице и меката руса коса извиткана на краевите. *Неговата бебешка коса.* Имаше три години и со неговите буцкасти, црвенкасти

образи и големите очи, од чија продорна сина боја ми застануваше срцето, беше на возраст помеѓу бебе и момченце. Но додека спиеше, изгледаше исто како на денот кога се роди. Понекогаш, рано наутро на прсти се мушнував во неговата соба и го гледав како го стега неговото кафено мече, кое беше многу слатко со скинатото уво и излижаната кадифена сина пеперушка.

„Што е, душо?“ го прашав и застанав на колена покрај малото креветче од борово дрво пред да упатам внимателен поглед кон прозорецот. Надвор беснееше ветерот.

Каква мајка сум јас ако го оставам овде сам вечерва? Воздивнав. Имам друг избор? Каролин работеше трета смена. А не можев повторно да го земам во хотелот, посебно по минатонеделната случка кога Естела го најде како спие во апартманот на деветтиот кат. Го избрка од топлината на јорганот како да е некој кујнски глушец најден како дреме во тегла на подот. Тој многу се исплаши, а мене за малку ќе ме избркаа од работа.

Длабоко вдишав. Ќе му биде добро овде на моето прекрасно синче, ќе му биде топло и безбедно во неговото креветче. Ќе ја заклучам вратата. Сидовите од станбената зграда беа тенки, но вратата беше цврста. Цврсто махагони дрво со добра бакарна брава.

Двајцата затреперивме кога слушнавме тропање на вратата; брзо, гласно и упорно.

Даниел се намурти. „Пак е тој, мамо?“ праша, а потоа шепотејќи рече: „Лошиот човек?“

Го бакнав во челото, обидувајќи се да го сокријам стравот кој сè повеќе се зголемуваше во моите гради. „Не грижи се, душо“, му реков пред да станам. „Сигурно е тетка Каролин. Остани овде. Ќе одам да видам“.

Се симнав по скалите и за момент застанав во дневната соба; се вкочанив додека се обидував да одлучам што да правам. Чукањето упорно продолжуваше

и стануваше уште погласно и уште полуту. Знаев кој беше и знаев што сакаше. Погледнав во чантата знаејќи дека во неа немав повеќе од еден долар, можеби два. Киријата требаше да ја платам уште пред три недели, а јас смислував секакви изговори пред господинот Гарисон, но што сега? Последната плата ја потрошив за храна и нов пар чевли за Даниел. Кутрото дете. Не можев да очекувам уште долго да ги носи бебешките.

Чук. Чук. Чук.

Чукањето на моето срце соодветствуваше со тропането на вратата. Се чувствував како да сум во стапица. Бев преплашена. Станот одеднаш ми изгледаше како некој кафез. А сидовите околу мене ги гледав како 'рѓосани решетки. *Што да правам?*

Несвесно го погледнав зглобот од раката. Откако таткото на Даниел ми го даде најпрефинетиот предмет кој некогаш сум го видела, внимателно го чував златното синцирче со три нежни сафири. Таа вечер бев гостинка во хотелот Олимпик, а не собарка облечена во црна униформа и бела престилка. Кога ја отвори малата сина кутија и ми ја стави бразлетната на раката, првпат во животот се почувствував како личност родена да носи таков накит. Тогаш ми изгледаше будалесто да мислам дека можам... цврсто ги затворив очите, а тропането на вратата продолжи.

Почнав да ја откопчувам, а потоа одречно ја затресов главата. Не, нема да му ја дадам. Нема толку лесно да се откажам од неа. Ја турнав бразлетната погоре на раката и ја сокрив под ракавите на мојот фустан. Ќе најдам друг начин.

Длабоко зедев воздух и почнав полека да чекорам кон вратата, а кога стигнав до неа, неволно го завртев клучот. Шарката од бравата зачкрипе, а јас го здогледав лицето на господин Гарисон кој стоеше во ходникот. Тој беше крупен човек, и во висина и во ширина; лесно можеше да се сфати зошто Даниел толку се плашеше од него. Неговото строго лице беше

покриено со сива, запуштена брада. Му се гледаа само црвените образи со дамки и суровите очи. Здивот му мирисаше на цин, а тоа покажуваше дека штотуку се вратил од барот на приземјето. Сè уште траеше строгиот режим на прохибицијата, но во овој дел од градот полицијата не обрнуваше големо внимание.

„Добровечер, господине Гарисон“, реков најљубезно што можев.

Дојде поблиску и ја стави неговата голема чизма на прагот. Имаше еден челичен дел напред кај прстите. „Да ги избегнеме формалностите“, рече тој. „Каде се моите пари?“

„Ве молам, дозволете ми да Ви се извинам, господине“, почнав да зборувам со треперлив глас. „Знам дека доцнам со киријата. Ова беше многу тежок месец за нас и јас...“

„Истава приказна ми ја кажа и минатата недела“, рече тој без никаква емоција.

Помина покрај мене и се упати кон кујната, каде што си зеде парче од малата векна леб која штотуку ја имав извадено од рерната. *Мојата вечера*. Го отвори фрижидерот и се намурти кога не најде путер.

„Уште еднаш ќе те прашам“, продолжи со полна уста. Очите му се збрчкаа. „Каде се моите пари?“

Силно ја стегнав бразлетната, а мојот поглед се тргна од него и се упати кон сидот чии лајсни беа изабени, а бојата излупена. *Што да му речам сега? Што да направам?*

Длабоко и гласно се насмеа. „Така и си мислев“, рече. „Лажга и измамничка“.

„Господине Гарисон, јас...“

Неговите очи се заковаа за мене; ми се приближи и можев да го почувствувам лошиот мирис на неговиот здив и острите влакна од неговата брада на моето лице. Силно ми го стегна зглобот од раката, а бразлетната ми се лизна и остана под манжетната од мојот ракав, сокриена од неговиот поглед.

„Знаев дека ќе дојде до ова“, рече тој, а неговата дебела и груба дланка ми го тргна џемперот настрана и ми го зграби горниот дел од фустанот. Со пока-залецот ми откопча едно копче. „За твоја среќа, јас сум великодушен човек и ќе ти дозволам да ми платиш на поинаков начин“.

Направив еден чекор наназад кога слушнав чекори по скалите. „Мамо?“

„Даниел, врати се в кревет, душо“, реков со што е можно посмирен глас. „Веднаш ќе дојдам“.

„Мамо“, повторно рече и почна да плаче.

„Ох, душичке“, викнав јас, молејќи се мојот глас да не го издаде огромниот страв што го чувствував. „Сè е во ред. Ти се колнам. Те молам, врати се в кревет“.

Не можев да дозволам да го види тоа, или уште полошо, господин Гарисон да го повреди.

„Мамо, се плашам“, рече тој, а гласот му беше придушен од мечето.

Господин Гарисон се накашла и си го исправи палтото. „Па, ако не можеш да го замолчиш“, викна тој гледајќи го Даниел со злобна насмевка, „тогаш, ќе морам да се вратам. Но биди сигурна дека ќе се вратам“. Не ми се допадна начинот на кој го погледна Даниел, како да беше некое домашно милениче, не-каква пречка. Го врати погледот кон мене и почна да зјапа во мене како да сум некој вкусен бифтек кој се пече во тава. „И ќе ми биде платено“.

Кимнав со главата, а тој излезе низ вратата. „Да, господине Гарисон“. Со растреперени дланки ја заклучував вратата додека неговите чекори одекнуваа во ходникот. Пред да се свртам за да го погледнам Даниел, длабоко зедев здив и ја избришав солзата од образот.

„Ох, Даниел“, со трчање отидов до најгорната скала и го зедев во преградка. „Се исплаши ли, душичке? Немој да се плашиш. Мама е тука. Нема зошто да се грижиш“.

„Но човекот“, шмркна со носот, „тој е лош човек. Ја повреди мама?“

„Не, душичке“, реков јас. „Мама нема да дозволи да се случи тоа“.

Ја ставив дланката под ракавот и ја откопчав бразлетната дозволувајќи ѝ да падне во заштитниот простор на мојата дланка.

Даниел збунето ме погледна, а јас гледав во неговите крупни, невини очи, посакувајќи нашите животи да беа поинакви. „Мама ја сака својата бразлетна, многу ми е драга. Само сакам да ја чувам на безбедно“.

Малку се замисли. „За да не ја изгубиш?“

„Точно“. Се исправив и му ја фатив дланката. „Ќе ѝ помогнеш на мама да ја стави на *тајното место*?“

Даниел кимна со главата и двајцата се упативме кон малиот креденец под скалите.

Едно утро додека си играше, го откри тоа место кое не беше поголемо од кутија за шапки и одлучивме да ни биде наше тајно место. Даниел таму чуваше одбрани богатства – пердув од сина птица што го најде на улица, конзерва од сардини што ја наполни со мазни камчиња и други ситници. Бележник за книги. Сјајна кована паричка. Школка која од сонцето беше направена бела како снег. Таму го ставив и неговиот извод од книгата на родените заедно со други важни документи. А сега таму ја ставив и мојата бразлетна.

„Ете така“, реков и ја затворив вратничката чудејќи се колку совршено се вклопуваше во сидот од скалите. Никогаш немаше да сфатам како Даниел ја открил.

Ја потпре главата на моите гради. „Мама пее песна?“

Кимнав со главата и му ја измазнив русата коса на челото, чудејќи се колку многу личеше на неговиот татко.

Посакувам Чарлс да беше овде. Набрзина ја избркав таа мисла, таа мечта и почнав да пеам. „Не плачи, бебенце, спиј, малечок Даниел. Кога ќе се

разбудиш, ќе ги видиш сите убави, мали коњчиња“. Зборовите што излегоа од моите усни на двајцата ни донесоа утеха.

Испеав три стиха, доволно за да му се затворат очите на Даниел пред да го однесам во неговиот кревет и повторно да го сместам под неговиот јорган.

Лицето му се намурти од загриженост кога го здогледа мојот црн фустан и белата престилка. „Не оди, мамо“.

Му ја фатив брадата. „Брзо ќе се вратам, душо“, реков и му ги бакнав двете меки и ладни обравчиња.

Даниел го потпре лицето на неговото мече триејќи го носот од носето на мечето, исто како што правеше уште додека беше бебе. „Не сакам“. Замолче, додека неговиот тригодишен мозок се мачеше да ги најде вистинските зборови. „Јас плашам кога ти одиш“.

„Знам, љубов моја“, реков борејќи се со солзите кои се закануваа да излезат. „Но морам да одам. Затоа што те сакам. Еден ден ќе го разбереш тоа“.

„Мамо“, продолжи Даниел гледајќи низ прозорецот каде зад стаклото, ветрот силно виеше. „Ева вели дека навечер имало духови“.

Очите ми се ококорија. Керката на Каролин имаше премногу бујна фантазија за тригодишно дете. „Што ти кажуваше Ева, душо?“

Даниел молчеше, како да размислуваше што да одговори. „Па“, внимателно рече, „кога си играме, понекогаш нè гледаат луѓе. Духови ли се тие?“

„Кои, душо?“

„Жената“.

Клекнав на колена за да можам да го погледнам во очи. „Која жена, Даниел?“

Го збрчка носот. „Во паркот. Не ми се допаѓа нејзината шапка, мамо. Има пердуви. Повредила некоја птица? Јас сакам птици“.

„Не, душо“, реков и си помислив дека морам да зборувам со Каролин за приказните на Ева. Се

сомневав дека тие се причината за неодамнешните кошмари на Даниел.

„Даниел, мама ти рече да не зборуваш со непознати“.

„Но не зборував со неа“, рече тој со ококорени очи.

Му ја погалив косата. „Умен тој“.

Тој кимна со главата, ја потпре на перницата и воздивна. Му го ставив мечето во вдлабнатината од раката. „Гледаш, не си сам“, реков не можејќи да го спречам гласот да ми затрепери. Се надевав дека не го забележа тоа. „Макс е со тебе“.

Повторно го притисна мечето на неговото лице. „Макс“, рече и се насмевна.

„Добра ноќ, душо“, реков и се упатив кон вратата.

„Добра ноќ, мамо“.

Полека ја затворив вратата и веднаш слушнав придушено: „Чекај!“

„Што е, душо?“ реков сиркајќи со главата низ вратата.

„Ќе го бакнеш Макс?“ ме праша.

Се вратив до креветот и клекнав на колена, а Даниел го притисна Макс на моите усни. „Те сакам, Макс“, прошепотив додека чекорев кон вратата. „Те сакам, Даниел. Повеќе отколку што можеш да си замислиш“.

На прсти се симнав долу, ставив уште едно дрво во огнот, тивко се помолив, излегов низ влезната врата и ја заклучив.

Тоа е само една смена. Ќе се вратам пред да изгрее сонцето. Се свртев кон вратата, а потоа ја унишав главата, убедувајќи се самата себеси. Тоа беше единствениот начин. Ќе биде безбеден. Сè ќе биде во ред.

2

Клер

Света, 2 мај, седмицата

Очите ми се ококорија и веднаш ја притиснав дланката на мојот stomak. Повторно чувствував остра болка во абдоменот. Како ја нарече доктор Џенсен? Да, *фантомска болка* – болка поврзана со меморијата што моето тело ја има за траумата. Фантомска или не, лежам и ја чувствувам познатата, изолирана болка која ме буди секое утро изминатава година.

Застанав за да го прифатам споменот, како што правев секое утро кога ќе ми засвонеше алармот, прашувајќи се како да се натерам да станам, да се облечам – да се однесувам како нормална личност, кога само посакував да се стуткам како клопче и да се напијам таблета што ќе ми ги затапи сите чувства.

Ги протрив очите и поспано погледнав кон часовникот, беше пет часот и четиринаесет минути наутро. Лежев мирно и слушав како ветрот го истураше својот бес врз прозорците од нашиот стан кој се наоѓаше на четиринаесеттиот кат. Затреперив и го повлекох јорганот до вратот. Дури ни најдебелиот јорган немаше да ме стопли. *Зошто е олку ладно?* Сигурно Итан го исклучил термостатот – повторно.

„Итан?“, прошепотив и ја испружив раката кон неговата страна од брачниот кревет, но чаршафите беа ладни и крути. Сигурно порано отишол на работа, повторно.

Се исправив и ја зедев наметката од тапацираниот стол со сино-бели линии кој се наоѓаше до креветот. Телефонот почна упорно да свони и се упатив кон дневната соба. Од пространите прозорци во станот се гледаше Пајк Плејс Маркет, познатиот пазар во Сиетл и заливот Елиот, низ кој постојано поминуваа траекти. Пред четири години, кога го разгледувавме станот, му кажав на Итан дека се чувствувам како да лебдиме во воздух.

„Твојот замок на небото“, рече по три недели и ми го подаде сјајниот, сребрен клуч.

Но тоа утро не ме маѓепса препознатливиот поглед. Всушност, *немаше* поглед. Сè беше... бело. Ги протрив очите за подобро да ја погледнам глетката која се протегаше пред мене. *Снег*. И тоа не паѓаше само по некоја снегулка, туку имаше вистинска снежна виулица. Погледнав во календарот кој беше закачен на ѕидот блиску до мојата работна маса и збунето ја занишав главата. *Снежна бура на втори мај? Неверојатно*.

„Ало?“, промрморев во телефонот кога најпосле ја кренав слушалката.

„Клер!“

„Френк“. Тоа беше мојот шеф од весникот, но во овие рани утрински часови на мојот поздрав му недостигаше учтив професионализам.

„Дали гледаш низ прозорец?“ Френк, посветениот уредник, честопати беше седнат на неговата работна маса уште пред изгрејсонце, додека јас вообичаено одев во канцеларијата околу девет часот. И тоа во добрите денови. Во одделот за колумни не постоеше толку големо чувство за итност како во одделот за вести, а сепак, Френк се однесуваше како изгледот на локалните градини и критиките за продукцијата

на детскиот театар да се некои итни и важни теми. Неговиот персонал, вклучувајќи ме и мене, не можеше многу да се спротивставува. Сопругата на Френк почина пред три години и оттогаш со толку голема посветеност се закопа во работата што понекогаш мислев дека спие во неговата канцеларија.

„Мислиш на снегот, така?“

„Да, на *снегот*! Ти се верува ли?“

„Знам“, реков набљудувајќи го балконот, каде што столовите и масата од ковано железо беа покриени со бела покривка. „Изгледа метеоролозите не го очекуваа ова“.

„Сигурно“, рече Френк. Го слушав како пребарува низ хартиите на неговото биро. „Еве ја – прогнозата, испечатена во денешниот весник. *Облачно, највисока температура до 15 степени, услови за слаб дожд*“.

Ја затресов главата. „Како може да се случи ова? Речиси е лето – барем колку што знам“.

„Не сум метеоролог, но знам дека ова е ретка појава. Мора да напишеме нешто“. Гласот на Френк ги имаше сите карактеристики на уредник кој брка важна вест.

Почнав да се просевам. „Не мислиш дека ова треба да оди на вестите? Чекај, освен ако не сакаш да направам прилог за градскиот снешко?“

„Не, не“, продолжи Френк. „Ова ќе биде многу поголема вест. Клер, ги разгледував старите написи и нема да веруваш што најдов“.

„Френк“, реков дофаќајќи го термостатот. Ја зголемив температурата на 23 степени. Итан не сакаше залудно да трошиме струја. „Уште нема ни шест часот. Кога отиде на работа?“

Како да не го слушна моето прашање. „Ова не е првпат во Сиетл да има ваква бура“.

Превртев со очите. „Да, врнеше снег во јануари, нели?“

„Клер“, продолжи тој, „не, слушај. Снежна бура

го зафатила градов на истиов ден во 1933 година“. Слушав како го врти весникот. „Необјасниво е како може да се повтори на истиот датум. Пред околу осумдесет години имало идентична бура – голема снежна виулица – целиот град бил блокиран“.

„Интересно е“, реков јас, чувствувајќи потреба да направам шолја топло какао и да се вратам во креветот. „Но сè уште не разбирам како може ова да биде тема за статија. Не треба Деби да известува за ова во вестите? Се сеќаваш дека минатата година таа известуваше за страшното торнадо во јужниот дел на Сиетл?“

„Но ова е поголема вест од таа“, рече тој. „Размисли. Две снежни виулици на ист датум, на растојание од околу еден век? Ако ова не заслужува да се најде во статија, не знам што би заслужило, Клер“.

Можев да го забележам призвукот на наредба во неговиот глас, па затоа попуштив. „Број на зборови и краен рок?“

„Во право си за вестите“, рече тој. „Ќе известуваат денеска и утре, но јас сакам поголема статија, *опис* на бурата, тогаш и сега. Ќе ѝ посветиме цела страница. Можам да ти дадам шест илјади зборови и сакам да биде готова до петок“.

„Петок?“ се побунив.

„Нема да ти биде тешко да најдеш извори“, продолжи тој. „Сигурен сум дека има купишта материјали во архивите. Насловот може да биде: ‘Толемото враќање на бурата’“.

Се поднасмевнав. „Звучи како да се работи за живо суштество“.

„Кој знае?“ рече Френк. „Можеби ова е потсетување да се вратиме наназад во времето. Да видиме што сме пропуштиле...“ Неговиот глас се стиши.

„Френк“, реков воздивнувајќи, „твојата сентименталност за времето е за восхит, но немој премногу да се возбудуваш. Сè уште се прашувам како ќе напишам шест илјади зборови за снешко“.

„Зима со мирис на капини“, промрмори тој.

„Молам?“

„Овој период“, продолжи тој, „се нарекува зима со мирис на капини. Така го нарекуваат метеоролозите ладното време во пролет. Интересно, нели?“

„Можеби“, реков јас и го притиснав копчето за каминот на гас. Лекцијата што ми ја одржа Френк за времето ми отвори апетит за парче топла пита со капини. „Ако ништо друго, ќе имаме одличен наслов“.

„А се надевам и одлична приказна“, рече тој. „Се гледаме во канцеларија“.

„Френк, чекај – го виде Итан утрово?“

Мојот сопруг, главниот уредник на весникот, честопати одеше на работа пред мене, но во последно време, денот го почнуваше сè порано и порано.

„Сè уште не“, рече. „Само јас сум овде и неколку луѓе од вестите. Зошто?“

„Ох, ништо“, реков, обидувајќи се да ја прикријам емоцијата што ја чувствував. „Само бев загрижена дали ќе стигне без проблеми поради снегот и целата ситуација“.

„Биди внимателна“, рече тој. „Петтата авенија е како лизгалиште“.

Го исклучив телефонот и погледнав надолу кон улицата. Мижуркајќи со очите забележав две фигури, татко и дете кои се тепаа со снежни топки.

Го притиснав носот на прозорецот чувствувајќи го ладното стакло на кожата. Се насмевнав и уживав во глетката пред мојот здив да го замагли стаклото.
Зима со мирис на капини.

3

Вера Пеј

„Доцниш“, рече Естела, погледнувајќи ме додека седеше зад нејзиното биро од сив челик кога влегов во просторијата за собарките во хотелот Олимпик. Една светилка висеше од жицата во придушеното светло на подрумската соба. Со главата покажа кон купот од свежо испрани бели постелнини кои требаше итно да се здиплат.

„Знам“, реков со извинување. „Жал ми е. Трамвајот доцнеше, а пред да излезам имав расправија со мојот...“

„Не ме интересираат твоите изговори!“ викна таа. „Апартманите на петтиот кат мора веднаш да се исчистат. Вечерва доаѓаат гости. Отмени луѓе. Работата мора да се заврши брзо и мора да се посвети внимание на секој детаљ. И внимавај на кошевите од креветите. Вчера ти беа неуредно наместени и морав да ја пратам Вилма повторно да ги мести сите“. Воздивна и продолжи да ги средува документите што беа пред неа.

„Се извинувам, госпоѓо“, реков, ја ставив чантата во шкафчето и ја измазнив престилката пред да се упатам кон лифтот за персоналот. „Ќе се потрудам да се подобрам“.

„И Вера“, рече Естела, „не го донесе повторно момчето, така?“ Го истегна вратот како да очекуваше да го види како се крие зад моето здолниште.

„Не, госпоѓо“, промрморив и одеднаш се запрашав дали на Даниел му оставив чаша вода. *Му оставив ли? Што ако ожедни?* Ја избрков мислата бидејќи очите на Естела беа вперени во мене.

„Добро“, рече таа. „Затоа што ако повторно го помешаш најдобриот хотел во Сиетл со градинка, за жал ќе бидам принудена да го отстапам твоето работно место на некоја од купот жени кои би сакале да го добијат. Треба да бидеш благодарна што си вработена во време кога многу луѓе не се“.

„Да, госпоѓо“, реков. „Многу сум благодарна. Нема да се повтори“.

„Добро“, рече таа покажувајќи кон еден сребрен послужавник на кој беа ставени две огромни парчиња чоколадна торта и шише шампањ. *Камо Даниел да можеше да проба парче чоколадна торта.* Си помислив дека ќе се обидам да соберам некоја пара за да му направам една торта. Секое дете заслужува да проба торта, дури и сиромашните. „Однеси го тоа во соба 503“, рече таа. „Мануел има друга достава. Тоа е за важен гостин, па затоа биди брза, во ред?“

„Да, госпоѓо“, реков јас и почнав да ја туркам количката низ вратата.

Додека лифтоот за послугата одеше нагоре, јас ја набљудував тортата – темно чоколадо и карамел меѓу сите слоеви – а на шишето од францускиот шампањ имаше некакви егзотични зборови што не можев да ги разберам. Почувствував глад, но се обидов да го тргнам погледот од тортата. Ако имав среќа, ќе најдев парче сирење или леб во некоја од собите што требаше да ги чистам вечерта. Минатата недела најдов сендвич со стек. Беше гризнат на крајот, но не ми пречеше бидејќи цел ден немав ставено ништо во уста.

Ја задржав количката кога лифтоот нагло застана

и затреперив кога чашите за шампањ се чукнаа и за малку не паднаа на подот. *Што би рекла Естела ако ги скршам?* Почнав да ја туркам количката низ ходникот и му кимнав со главата на модерниот пар кој помина покрај мене. Двајцата не ми обрнаа внимание. *Каде ли одат? Во театар? На опера?*

Со оглед на тоа дека работев во хотел, ми беше лесно да се изгубам во невозможни соништа, а за да ми помине времето, често си дозволував да замислувам како би било да лежам на кревет покриен со свежо испрана постелнина и меки перници. Додека ја бришев прашината од златните орнаменти, сиркав во плакарите и ѝ се восхитував на модерната облека која висеше внатре, на накитот оставен на тоалетните масички, шишенцата со парфеми кои чинеа исто колку киријата за шест месеци. Еднаш прснав малку на зглобот и го почувствував егзотичниот цветен мирис на богатство и луксуз, сè додека не помислив на Естела, потоа набрзина го измив со сапун и вода.

Додека ги чистев апартманите, си ги замислував животите на гостите и секогаш се прашував како би било кога јас и *Даниел* би живееле поинаков живот.

Застанав пред собата 503 и тропнав на вратата. Се слушаше музика. Можеби цез.

„Само момент“, викна еден женски глас кој беше проследен со звук на смеа.

По неколку минути се отвори вратата и се појави една убава жена која можеби беше на моја возраст. Градите ѝ излегуваа преку работ на светло розовата ноќница со чипка припиена на половината. Нејзината кратка коса, бојадисана во впечатлива жолто-руса боја, лесно ѝ се виткаше на краевите, исто како на рекламите. Кога се навали кон количката, можев да ја забележам природната темна боја на нејзината коса која се насираше од корените. „Ох, убавини“, викна таа и со показалецот помина по работ на тортата, а потоа го лижна, целосно игнорирајќи го моето присуство. „Лон“, нежно викна вртејќи се кон собата, „ти гаволче едно. Знаеш дека чоколадо и шампањ ми се слабост“.

Влегов внатре по неа.

Во собата се чувствуваше убав мирис на колонска вода, а образите ми се вцрвија кога го забележав полуголиот маж легнат на креветот. Прекривката му беше околу половината и изгледаше како крал потпрен врз куп перници.

„Остави ја овде покрај мене, кукло“, љубезно рече тој гледајќи директно во моите очи. Го свртев погледот настрана бидејќи се засрамив кога ги здогледав неговите голи гради, исончани и влажни, како штотуку да завршил со некоја физичка активност.

„Ох“, рече тој смешкајќи се, принудувајќи ме да го погледнам во очи. „Не срами се, душо. Нова ли си овде?“

„Не, господине“, реков. „Мислам, да, господине. Само шест месеци“.

На жената очигледно ѝ пречеше нашиот разговор. „Лони“, рече со цимолење, „дај да ти дадам малку од тортата“.

„Само малку, Сузи“, рече без да го тргне погледот од мене. „Јас сум Лон Едвардс. Мислам дека сум го немал задоволството да те запознаам“. Ја испружи раката. Жената се намурти.

Збунето се поздравив не знаејќи што да речам, па промрморив, „Јас сум Вера. Вера Реј“.

„Мило ми е што те запознав, мила“, рече тој и во џебот ми стави свиткана банкнота од еден долар.

Се тргнав и учтиво реков. „Благодарам, господине, мхм, Лон; мислам, господине Едвардс“.

„Се надевам дека повторно ќе те видам“, рече смешкајќи се, а потоа го сврте погледот кон Сузи која беше гладна за неговото внимание – и за чоколадната торта.

„Да, господине“, реков пелтечејќи. „Благодарам, господине. Добра ноќ“.

Кога вратата се затвори зад мене, длабоко воздивнав и ја видов Гвен како ме чека во ходникот. Беше

ниска, полничка, со лузна на левиот образ. Ретко се муртеше и се жалеше, затоа веднаш ја засакав.

„Естела ме прати да ти помогнам на овој кат“, весело рече таа. „Доаѓа голема група. Мора да бидеме брзи“. Се насмевна. „Гледам дека си го запознала Лон“.

Ги кренав рамениците и го потапкав џебот. „Дава добар бакшиш“.

Гвен се насмевна. „И сака собарки“.

„Гвен!“ изненадено реков. „Немој да речеш дека јас...“

„Не, не“, рече таа и весело ме боцна со работ од нејзината метла со пердуви за бришење прашина. „Само сакав да кажам дека жената што сега е со него – Сузи – порано работеше како собарка, пред да почнеш ти“.

„Сакаш да кажеш дека таа беше...?“

Гвен кимна со главата. „Иста како нас. А сега престојува со него во апартманот. Дотерана и средена, подготвена да ги исполни неговите наредби“.

Образите ми се вцрвија од самата помисла. „Колку ужасно“.

Гвен ги крена рамениците. „Изгледа Сузи не мисли така. Ѐ дава сто долари неделно и пристап до неговиот автомобил и возач. Подобро е отколку да чисти подови“.

„Сто долари неделно?“

Гвен изгледаше замислено. „Богатство“.

„Па“, реков, длабоко земајќи воздух, а потоа го испуштив и продолжив, „јас никогаш не би се ставила себеси на продажба“.

Гвен ги крена рамениците. „Никогаш не вели никогаш“, рече и го стави клучот во првата од единаесетте соби што требаше да се исчистат. „Ова се страшни времиња. Многу луѓе се мачат. Мојата најстара сестра живее во Канзас. Нејзиниот сопруг не работи, а имаат осум деца. Осум усти за хранење.“

Замисли што би направила за да го прехрани семејството. Благодарна сум што јас ја имам само мојата уста за хранење“.

Помислив на Даниел и на проблемите со киријата. Не можев уште долго да му одложувам на господин Гарисон. Ќе останевме на улица за неколку дена, можеби една недела ако имавме повеќе среќа.

„Гвен“, промрморив, „да не имаш да ми позајмиш дваесет долари? Ми требаат за кирија. Во ужасна ситуација сум“.

„Камо да имав, душо“, рече таа, а нејзините очи светнаа од сочувство кон мене.

Почувствував вина. *Како можам да очекувам да ми помогне кога и таа се наоѓа во иста ситуација?*

„Повели“, рече и ми подаде две стуткани банкноти. „Моите последни два долари“.

„Ти се колнам дека ќе ти ги вратам“, реков.

„Не грижи се“, одговори таа и покажа кон креветот. „Ајде да ги извадиме чаршафиве. Ќе ти дозволам да го земеш целиот бакшиш од собиве. Можеби ќе имаме среќа“.

„Можеби“, реков јас.

До пет часот го завршивме целиот кат, дури и огромниот апартман на поткровјето, а рацете ми станаа груби и испукани од работата.

Гвен почна да се просева и ми подаде шишенце со крем за лице што го украде од губрето од една празна соба.

„Стави малку на рацете“, рече таа. „Ќе ти помогне“. Се насмевав на убавиот гест.

„Сакаш да седнеме во ресторанчето пред да си одиме?“

„Не можам“, реков јас. „Морам да се вратам дома пред да се разбуди Даниел“.

Гвен ја стави дланката на мојата рака. „Тешко ти е да го оставаш, нели?“

Кимнав со главата бидејќи бев свесна за секоја изгубена секунда. Даниел ме чекаше. „Всушност, неподносливо е“. Очите малку ми се насолзија и го тргнав погледот настрана.

„Ова не е засекогаш, знаеш“, рече таа. „Ќе си го најдеш патот. Ќе запознаеш некој. Некој прекрасен“.

Сакав да речам, *Но веќе запознав и види што се случи*, но наместо да го речам тоа, кимнав со главата. „Да“, реков. „Еден ден мора да пристигне и мојот брод, нели? А и твојот“.

Гвен ми намигна. „Така е, душо“, рече таа и ме стегна. „Колку бакшиш собра?“

Ги кренав рамениците. „Четири долари“.

Гвен се насмевна. „Заедно со моите два долари и бакшишот на Лон ќе имаш...“

„Не доволно за да платам кирија“, поразено реков.

Гвен воздивна. „Па, и ова е почеток. Бакни го од мене тоа убаво детенце“.

„Ќе го бакнам“, реков и ја отворив вратата што водеше кон улицата. Ладниот ветер како да ми удри шлаканица на образите, навлегувајќи со своите остри прсти во процепите од мојот џемпер и праќајќи морници низ моето изморено тело. Кога зачекорив на тротоарот, изненадено воздивнав кога стапалото ми потона во најмалку десет сантиметри свеж бел снег. *Господе Боже, снег? Во мај?* Времето беше одраз на несигурноста, на суровоста на светот. Воздивнав. *Како ли сега ќе си одам дома? Трамвајот не може да вози – не на ова време.*

Знаев дека ќе морам да пешачам, и тоа брзо. Станот не беше далеку, но со снегот и со дупката во ѓонот на мојот десен чевел, исто како да беше оддалечен километри.

Но тоа не беше важно; Даниел беше мојата дестинација.

Чекорев со тешка мака, непоколебливо, но по половина час стапалото почна да ме боли и целата треперев од болката што ми ја предизвикуваше изложеноста на голата кожа на студот.

Свртев на една уличка, го скинав работ од мојот фустан и со него го завиткав стапалото. Еден човек со исчадено лице се врткаше околу една канта за ѓубре. Имаше запалено мал оган под едно импровизирано засолниште и со стап ги чепкаше жарчињата. Дланките ми беа смрзнати и ми беше потребна топлина, но неговиот непријателски поглед ми кажа да продолжам да чекорам. А и немав време за застанување; Даниел ме чекаше.

Искачив еден рид, а потоа уште еден. Завитканата ткаенина само за момент ми ја затапи болката на мојата смрзната кожа, а потоа острата болка повторно ми се врати во стапалото. *Уште два рида. Продолжи да чекориш.* Можев да стигнам дома пред изгрејсонце, да го поздравам со бакнеж веднаш штом ќе ги отвори очите. Му го должев тоа.

Кога стигнав до зградата, повеќе не го чувствував стапалото. И покрај тоа, набрзина влегов внатре, влечејќи ги вкочанетите нозе по скалите. Иако во ходникот немаше греење, ме стопли разликата од десет степени во температурата.

„Здраво, здраво, убавице“, еден маж довикна во ходникот. Многу ми пречеше тоа што живеев над кафеана. Морав да поминувам покрај многу пијаници – некои онесвестени во ходникот; други беа бесни и бараа причина за тепање; но сепак, повеќето бараа жени. Еден од нив се осмели и ми ја фати раката, но јас успеав да се ослободам, да се качам по скалите и да се засолнам во станот.

Кога ја затворив вратата, за момент ме фати паника. Поради исцрпеноста не можев да се сетам дали јас ја отклучив вратата или веќе беше отклучена.

Сигурно ја заклучив синоќа пред да одам на работа?
Заморот почна да си поигрува со мене.

Огнот што претходната вечер го запалив во камиот веќе одамна беше изгаснат. Воздухот беше студен. Тежок и студен. Кутар Даниел, покриен е само со едно тенко јорганче. Му студело ли синоќа? Затреперив од помислата на богатите луѓе – се чувствуваат удобно под топлите прекривки и јадат торта на полноќ – додека мојот син се тресе во неговиот кревет во станот над бучната кафеана, потполно сам. *Што не е во ред со светот?*

Ја оставив чантата и го соблекох џемперот кој беше покриен со снег и со мали мразуци кои светкаа на утринската светлина. Отидов до тајниот оддел под скалите, полека ја отворив вратничката, ја извадив мојата бразлетна од нејзиното тајно место. Даниел сакаше да го допира златното синцирче со неговите мали прстиња. Ја закопчав и знаев дека ќе биде многу радосен кога повторно ќе ја види на мојот зглоб.

Го потиснав просевањето додека се качував по скалите кои водеа до собата на Даниел, а возбудата што ја чувствував што ќе го видам моето малечко момче ја надминуваше мојата исцрпеност. Знаев дека ќе му се израдува на снегот. Можевме да направиме снешко, а потоа да се стуткаме покрај огнот. Планирав да отспијам еден час попладне додека спие и тој. Совершен ден.

Ја отворив вратата од неговата соба. „Даниел, мама си дојде!“

Застанав на колена покрај неговото мало креветче и го тргнав јорганот, но видов само истуткани чаршафи. Моите очи ја пребараа собата, почнав да барам под креветот, зад вратата. *Каде ли е?*

„Даниел, ѝ се криеш на мама, душо?“

Тишина.

Со трчање отидов до бањата, а потоа се симнав долу во кујната. „Даниел!“ викнав. „Даниел, каде се криеш? Излези, веднаш!“

Срцето толку силно почна да ми бие во градите што го придуши звукот на мажите кои се тепаа на долниот кат. Моите очи го пребаруваа секој сантиметар од станот и се молев ова да е само една од неговите шеги. Очекував да се појави од зад вратата на шпајзот и да рече, „Изненадување!“, како што правеше кога си игравме заедно.

„Даниел?“ викнав уште еднаш, но само мојот глас одекна во студениот и осамен воздух.

Нагло ја отворив вратата од станот и почнав да трчам по скалите. Не застанав да се замотам со шал, но не беше важно. Не го чувствував студот; чувствував само страв. *Сигурно е во близина. Можеби се разбудил, го видел снегот и решил да излезе да си игра.*

Со трчање поминав покрај мажите што безделничеа околу кафеаната и излегов на улицата. „Даниел!“ викав во ладниот воздух, а мојот глас се одбиваше оддебелиот слој снег. „Даниел!“ викнав уште еднаш, овој пат погласно. Устата како да ми беше полна со памук. Завладеа заглушувачка тишина. Погледнав десно, потоа лево.

„Да не го видовте мојот син?“ молежливо прашав еден бизнисмен облечен во капут и шешир. „Има три години, олку е висок“. Му покажав со раката на мојата нога до каде достигнуваше главата на Даниел. „Носеше сини карирани пижами. Има плишено мече со...“

Човекот се намурти и грубо помина покрај мене. „Каква мајка си ти, си оставила тригодишно момче да излезе на ова време“, промрмори додека чекореше.

Неговите зборови ме погодија, но јас продолжив и трчајќи се упатив кон другата личност на тротоарот.

„Госпоѓо!“ ѝ викнав на жената која чекореше по тротоарот и покрај себе ја водеше нејзината мала ќерка. Двете носеа исти волнени капути и сиви шапки. Срцето ми се стегна. *Даниел нема топло капутче. Ако е надвор на ова време... Со молежливи очи погледнав право во очите на жената, како мајка кон*

мајка. „Да не видовте случајно едно мало момче да се вртка наоколу? Се вика Даниел“. Едвај си го препознав сопствениот глас. Очаен. Пискав.

Сомнително ме погледна. „Не“, рече без никаква емоција. „Не видов“. Ја повлече ќерка си поблиску до себе и продолжи да чекори.

„Даниел!“ повторно викнав, овој пат во малата уличка каде понекогаш му дозволував да си игра плочка или петкамен со другите деца во попладнињата додека јас плетев. Немаше никаков одговор. Тогаш ми текна да побарам траги во снегот. Неговите стапала беа доволно мали за да ги препознаам трагите. Но откако барав неколку минути, сфатив дека моите напори беа залудни. Снегот, кој сега уште посилено паѓаше, со неговата сурова бела покривка ја имаше покриено секоја трага од неговите стапки.

Направив неколку чекори понапред и овој пат, во задниот дел од уличката, погледот ми застапа на една сина дамка. Дотрчав до неа, паднав на колена и почнав да липам силно тресејќи ја главата. *Не. Не, Господе, не!*

Макс, омиленото мече на Даниел, лежеше со лицето кон снегот. Го зедев и го притиснав врз моите гради, нишајќи се напред-назад, исто како што го тешев Даниел откако ќе имаше кошмар. Почувствував трепет длабоко во мојата душа. Моето синче го *немаше*.